

JEAN JAURÈS A VZNIK SOCIALISTICKÉ STRANY (1905)

DOBOVÝ KONTEXT

Socialismus se jako politická síla objevil poprvé v roce 1848, dělnictvo jako nová společenská vrstva během průmyslové revoluce a začalo hrát i politickou roli. Dělnické hnutí ovlivnil zejména Karl Marx (Komunistický manifest, 1848), anarchisté a utopičtí socialisté.

Pařížská komuna: 1870 porážka II. císařství ve francouzsko-pruské válce (bitva u Sedanu), 1871 část Francie okupována pruskými vojsky, Paříž v obležení, pokus o nastolení revoluční vlády (komuna), krvavě potlačen.

První internacionála (*1864) silně pod vlivem anarchismu, neshody mezi anarchisty a marxisty a 1876 byla rozpuštěna.

Druhá (dělnická) internacionála (*1889) marxisté zcela v převaze. V mnoha zemích ale strany ztratily revoluční charakter (např. německá sociální demokracie), v Rakousku-Uhersku austromarxismus

Zavedla svátek práce 1. května a mezinárodní den žen 8. března. Rozpadla se v roce 1916.

FRANCOUZSKÁ SEKCE DĚLNICKÉ INTERNACIONÁLY (SFIO, 1905–1969)

Během Dreyfusovy aféry sice socialisté i ve vládě, ale druhá internacionála opakovaně odsoudila účast v buržoazních vládách. Zcela proti účasti na vládě odbory (CGT), které zastávaly vyloženě revoluční postoje.

radikálové: počátky už v době červencové monarchie před r. 1848. Jedním z principů republikánský humanismus, který se měl přenášet i do kolonií, důraz na racionalismus a laicizaci – podpora školství

socialisté: strana vznikla r. 1902 jako Francouzská socialistická strana, od roku 1905 jako SFIO. Předsedou a po r. 1905 spolupředsedou Jean Jaurès

Revoluční charakter a nedůvěra ke kapitalistické zákonnosti udržující postavení buržoazie, redefinice cílů socialistů díky Jaurèsovi v důsledku Dreyfusovy aféry

část socialistů i nadále proti pluralitní demokracii a účasti na buržoazní vládě, většina tohoto proudu následně vstoupí do odštěpené komunistické strany (1920)

Pacifismus: ani po sarajevském atentátu 28. 6. 1914 se nezdálo, že bezprostředně hrozí válka a socialisté i odbory nadále pacifistické. V případě vyhlášení války hrozily generální stávkou. Mezi socialisty ji podporoval zejména Jean Jaurès

rakousko-uherské ultimátum Srbsku 23. 7.: hrozba války reálnější, ústup od generální stávky, omezit se na letákové akce. Tlak zejména na Rakousko-Uhersko a Rusko měl odvrátit válku. O tom 29. 7. sjezd dělnické internacionály. Po návratu do Paříže 30. 7. Jaurès zavražděn.

1. 8. všeobecná mobilizace a celá levice včetně socialistů pro obranu republiky. 4. 8. Jaurèsův pohřeb národní demonstrací národní jednoty proti Německu a Rakousku-Uhersku, které ohrožují mír. Vláda přijala heslo Posvátná unie (Union sacrée), i levice podpořila válečné úvěry.

říjen 1917 bolševická revoluce: vítána jen jednotlivci, žádné hromadné akce, vývoj v Rusku vnímán jako zrada

Pacifismus po r. 1918: Jaurèsův odkaz i po válce, Francie oslavovala vítězství, ale obava z opakování válečné tragédie. Např. vláda lidové fronty v roce 1936 nehodlala zasáhnout do španělské občanské války. Socialistický premiér Léon Blum za revoluční považoval mír, ne válku. Totéž v postoji vůči německé politice ve střední Evropě.